

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi; Et In Conimbricensi Academia
Sacrarvm Litterarvm Olim Primarii Professoris Emeriti De
Divina Gratia Pars ...**

Continens Libros III. IV. Et V. De Avxiliis Gratiae In Generali, De Avxilio
Svfficiente, Et De Avxilio efficaci Gratiae Dei

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1652

VII. Ratione à priori ostenditur dari in Deo conditionatam præscientiam, & principali fundamento co[n]trariæ scientiæ occurritur, veritasq[ue] talium propositionum declaratur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94118](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94118)

Vulgaris re-
sponso in-
tercluditur

sed vt futura, & consequenter non cognosci vt futura contingentia, sed vt futura necessaria, quia cognoscuntur ex vi illationis necessariae. Nec satisfacit vulgaris responso, quod illa sit necessitas consequentiae, quae non repugnat contingentiae, quia illud est verum quando illatio fit ab aliquo posteriori, quod supponitiam factum contingentem effectum, vt si Deus scit, fiet. At verò quando illatio est ab aliquo priori, & causa praecedente, tunc necessitas consequentiae redundat in necessitatem consequentis, consequenter tollit contingentiam, seu libertatem, iuxta dicta in Prolegomeno praecedente. Hoc autem modo ponitur necessitas illationis in his futuris iuxta dictam sententiam: nam bonitas, aut necessitas illius conditionalis illationis fundari dicitur in efficaci decreto, & praedeterminatione diuina voluntatis, quae est causa efficacissima talis effectus futuri tandem inducens antecedentem, & causalem necessitatem, vt implicet contradictionem, effectum non sequi posita tali causa; ergo in illis futuris est necessitas simpliciter, ac subinde non cognoscuntur vt futura contingentia, sed vt necessaria, quod est contra hypothelam, & contra libertatem, & ideo nunquam D. Thomas talem modum cognoscendi futura contingentia nos docuit, sed absolute, reiecit omnem praescientiam futurorum contingentium in causa, vt visum est.

Vnde ad ultimam confirmationem respondemus admittendo ex parte proportionem inter scientiam absolutam, & conditionatam in ordine ad decretum diuinae voluntatis, & ex parte negando illam. Duplex enim potest intelligi decretum voluntatis Dei ante praescientiam, scilicet absolutum, quod solet dici praedeterminans, vel praedestinans & includens aliquam conditionem, vel limitationem.

Dicimus ergo ad neutram praescientiam supponi necessariò decretum absolutum, & efficax ex parte Dei, in quo effectus futurus cognoscatur. De scientia conditionata ita in argumento supponitur, & nos id iam diximus, & iterum dicemus. De absoluta verò alibi est à nobis tractatum late, ubi contra Scotum docuimus, non esse voluntatem Dei absolutam, esse adaequatam rationem praesciendi omnia futura contingentia, neque primariam, & per se sufficientem cognoscendi aliqua. Non quidem adaequatam, quia peccata futura cognosci non possunt in aliquo decreto absoluto voluntatis Dei, quod secundum rationem talem scientiam antecedit, quia Deus ex se nullum tale decretum habet circa peccata, nec vt peccata sunt, nec vt actus sunt. Sed habet tantum voluntatem concurrenti ad illa, in qua voluntate per se spectata non potest cognosci effectum esse futurum, quia oportet simul cognoscere, voluntatem humanam esse concursuram, quod in illo decreto Dei non est volitum, nec absolute definitum, & ideo non potest in illa cognosci. Neque etiam potest tale decretum esse prima, & vnica ratio cognoscendi aliqua futura, videlicet actus bonos, & supernaturales, quia licet hoc possit Deus praedestinare, & ea posita praedestinatione infallibile sit, effectum esse futurum; nihilominus non potest Deus talem actum praedestinare salua libertate, nisi supponeret conditionatam scientiam medij, per quod posset facere, vt ille effectus liberè, & infallibiliter fiat. Et ita, vt paulo antea dicebam, illa praescientia non est in solo decreto per se spectato, vt habitudinem ad tale medium tali praescientiae substantem.

Sic ergo ad argumentum negamus absolutam praescientiam contingentium supponere necessariò decretum absolutum, in quo solo sufficien-

ter habeatur. Nec D. Thomas in argumento in locis citatis id dicit. Aliud est enim quod praescientia absoluta futurorum supponat aliquod decretum liberum; aliud verò, quod supponat decretum, in quo solo nitatur. Primum est verum, quia sine futura efficientia Dei nihil potest esse futurum: efficientia autem Dei esse non potest nisi ex libero decreto voluntatis Dei, & ideo à sola praescientia omnis futuri supponit aliquod decretum voluntatis Dei, & hoc solum est, quod D. Thomas docet locis citatis. Secundum autem est falsum, nec docetur à D. Thoma in illis locis, sed solum, quod praescientia supponit aliquam voluntatem, quod vniuersalius, nam potest supponere volitionem non omnino absolutam, nec praedeterminatam, in qua sola non cognoscitur satis futurum, vt declaratum est, & ideo D. Thomas saepe distinguit in Deo ipso certitudinem praescientiae à certitudine praedestinationis, seu praedeterminationis, & dicit omnia, quae praesciuntur à Deo, esse certa priori, non tamen omnia posteriori modo, vt videre licet 1. p. q. 23. art. 7. & quaest. 6. de verit. art. 3. & infra ostendimus, non omnia praescià à Deo esse ab eodem praedeterminata efficaciter ante praescientiam.

De alio verò decreto libero sufficiente ad agendum ad extra, licet non sit omnino absolutum, sed praedeterminatum, dicimus versari discrimen inter scientiam absolutam, & conditionatam, quia absoluta supponit in Deo aliquod huiusmodi decretum, vt dixi, conditionata verò, minime. Et ratio est, quia scientia absoluta terminatur ad realem existentiam rei aliquando futurae, & quia talis existentia pendet à voluntate Dei, vel per se efficiente, vel cum causa secunda concurrente; ideo necessariò talis voluntas libera supponitur tali praescientiae absolute. At verò scientia conditionata non dicit habitudinem ad effectum aliquando futurum, & ideo ex hac parte non dependet à decreto libero, quod in Deo supponat; sed dicit habitudinem ad effectum sub conditione futurum, ad quod satis est, vt in conditione includatur decretum Dei, non quod iam sit, sed quod si ex parte Dei ponatur, sufficiet, vt voluntas humana operetur de facto, Deo cum illa concurrente, seu cooperante. Quia ergo conditionalis nihil ponit in esse, ideo nec supponit in esse (vt sic dicam) decretum Dei, sed tantum in conditione illud inuoluit, ac proinde de his quae dicuntur D. Thomas dicit de praescientia absoluta, non rectè sit illatio ad conditionatam quoad hanc partem, quia est ratio longè diuersa, vt declarauimus. Aliae item difficultates possent obici hic in doctrina D. Thomae, sed in sequentibus capitulis commodius examinantur.

CAPVT VII.

*Ratione à priori ostenditur dari in Deo conditionatam praescientiam, & principali fundamento contraria sententia occurritur, veri-
tasque saluum propositionum
declatur.*

VT nostram sententiam ratione confirmemus, supponimus in primis, certum esse debere omnibus Catholicis, quod in his propositionibus conditionatis de futuro contingentibus est aliqua veritas determinata in alterutra parte contingentiae, illam non ignorari à Deo. Ratio est, quia omnis veritas de se scibilis est, obiectum enim scientiae est veritas, & è conuerso omne verum participat

supra n. 12

15.
Solutio in
forma

participat aliquo modo rationem entis, unde sub ea ratione scibile est: si autem objectum est scibile, etiam scientia possibilis est, teste Philosopho cap. de Ad aliquid, quia illa duo correlatiue dicuntur; imò scibile dicitur à scientia, quæ erga ipsam verificari potest. Si ergo tale futurum est scibile, profectò etiam scientia de illo est possibilis: si autem illa scientia possibilis est, Deo maximè erit possibilis, tum quia si est possibilis, illa scientia, aliqua perfectio est; ergo non potest Deo deesse: tum etiam, quia sicut Deus est omnipotens, quia habet summam potentiam, ita est omnisciens, quia habet summam scientiam; ergo sicut potentia ejus se extendit ad omne possibile, ita et scientia ad omne scibile; ergo si hæc propositiones scibiles sunt, scientia illarum possibilis est Deo. Ac denique si Deo est possibilis talis scientia, actu ac necessariò illam habet, supposita veritate, & scibilitate objecti, quia, ut supra tetigi, scientia de se est perfectio necessaria, & naturalis, quia non liberè, sed ex necessitate terminatur ad omnia scibilia, supposita capacitate ex parte objecti: ignorantia enim vel nescientia cuiuscunque rei scibilis imperfectio esset in Deo. In his ergo omnibus non est, nec potest esse dissensio. Totam ergo controuersiam ad hoc reuocatur, ut videamus, an illæ conditionales habeant determinatam veritatem scibilem.

Primi ergo opinantes, qui hanc scientiam Deo negant, in hoc maximè fundantur, quòd in illis propositionibus non est determinata veritas, nisi antecedit decretum Dei, quo causa determinetur. Et ideo qui negant tale decretum, consequenter absolute, & simpliciter dicunt talia conditionata non cognosci certò etiam à Deo: qui verò decretum conditionatum ponunt, saltem negant, ante illud posse cognosci. Illud autem fundamentum, scilicet, in his propositionibus conditionalibus non esse determinatam veritatem, ita suadere videntur. Quia res antequam fiat, non habet esse nisi in causa sua: ergo nec potest habere esse futurum, nisi prout est in causa sua, quia esse futurum includat esse; ergo vel in se, vel in causa: non in se; ergo in causa. Et patet ex differentia inter rem futuram, & præsentem, vel præteritam comparatam. Nam res dicitur præsens propter esse, quod in se iam habet; præterita propter esse, quod iam habuit in se, & quod iam fuit extra causas: futura verò nondum habuit esse in se, & ideo non potest determinari futura ratione proprii esse, quod in se habeat; ergo solum, quia habet esse in causa. Rursus non quodlibet esse in causa sufficit, vt res dicatur futura, sed oportet, vt habeat esse in causa determinata ad efficiendum, quia res etiam habet esse possibile in causa sua, & tamen non omne possibile est futurum, vt per se constat; ergo aliquid addit esse futurum ultra hoc, quod est habere esse in causa: nihil autem aliud addere potest, nisi determinationem causæ ad agendum; ergo si causa in qua res est possibilis, non sit determinata, sed indifferens: quia ipsa fuerit in illo statu, non potest effectus eius determinatus esse futurus; ergo nec propositio significans illum esse futurum, potest esse vera determinatè; ergo nec scibilis. At verò per conditionales propositiones de quibus tractamus, significatur effectus determinatus futurus à causa secunda de se indifferente, & indeterminata; ergo nisi præcedat aliquod decretum causæ primæ, quo causa secunda esset determinanda in tali euentu, non potest illa propositio habere determinatam veritatem. ac proinde nec scibilis erit per certam, & infallibilem scientiam. Unde si tale decretum non datur absolute, nec erit talis scientia; si verò datur, saltem non erit antequam illud secundum rationem antecedit.

Fr. Suarez de Gratia Pars II.

Nihilominus dicimus in his propositionibus conditionatis conceptis ante liberum decretum Dei in ipso iam existens, esse determinatam veritatem, ratione cuius & scibiles sunt, & à Deo sciuntur, non in decreto suo, sed in seipsis. Hanc assertio- nem latè tractauimus in lib. 2. de scient. Dei cap. 6. & 7. & nihil ferè hic addendum occurrit. Quia verò moderni instant, & contendunt totam veritatem determinatam futurorum contingentium esse sumendam ex solo esse, & determinatione, quam habent in causa, ideo ad hanc falsam apprehensionem excludendam, rem iterum breuiter explicabo. nam nobiscum in assertione consentiens, id tetigit latè, & subtiliter Diotaleus in dicto Opusc. cap. 6. & breuiter quidem, tamen etiam optimè Pelantius l. p. q. 14. art. 13. disp. 5. qui auctores rectè iudicant eandem omnino esse difficultatem, & rationem in præscientia Dei de futuris contingentibus absolute futuris, quæ est de conditionatis, & ideo & cognoscibilitatem ex parte objecti, & cognitionem ex parte Dei in futuris conditionatis ad instar absolutorum esse explicandam. quæ sententia mihi valde placet, videturque verissima, vt etiam in allegato loco dixi, & ideo per discursum vtriusque communem rem totam breuiter explicabo, & paritatem inter illa ostendam, & inde facillè concludetur ratio à priori nostræ sententiæ, & oppositum fundamentum facillè displicetur.

Primo ergo ad explicandam veritatem horum conditionalium de futuro, declarandum prius est, quid sit, aliquid esse futurum propriè, & formaliter. Aliqui enim dicunt esse futurum, nihil aliud esse, quàm habere esse in causa aliquo modo determinata, & nondum habere, vel habuisse in se illud. Hoc vltimum manifestum est ex distinctione futuri à præsentis, & præteriti, & inde sequitur, scilicet, quòd sit esse in causa, quia esse futurum est ali- quod esse; ergo debet esse alicubi; ergo vel in se, vel in causa: sed non in se; ergo in causa. Quia verò esse in causa, vt sic, sufficit ad esse possibile; non verò ad esse futurum, vt constat, quia multa sunt possibilia, quæ non sunt futura, ideo additur, quòd debet esse in causa determinata ad agendum. Nam eo ipso quòd causa est potens, & est determinata ad agendum, effectus ejus futurus est: quæ doctrina videtur sumi ex D. Thoma lib. 1. Periherm. lect. 13. circa finem, vbi docet, futurum habere esse in sua causa, & ideo si sit simpliciter determinata ad vnum, effectum ejus posse dici simpliciter futurum; si verò sit magis propensa ad vnam partem, effectum posse dici futurum, sed non omnimodò certitudine: si autem causa sit indifferens, & non magis determinata ad vnam partem, quàm ad aliam, effectum non posse dici futurum, vel non futurum, sed possibile. Sed licet verum sit effectum antequam sit, habere esse in causa, nihilominus formalis denominatio futuri non sumetur ex eo, quòd res habet esse in sua causa, quantumuis determinata. Probat, quia hoc ipsum, scilicet rem habere esse in causa, non est futurum, sed est præsens; ergo non potest in eo solo consistere formaliter ratio futuri. Item aliàs cognoscere aliquid esse futurum, nihil aliud esse, quàm cognoscere, talem rem habere esse in sua causa hoc, vel illo modo determinata, quòd dici non potest, aliàs & Angelus posset cognoscere futura, quantum cognoscibilia sunt, quòd potest comprehendere esse quòd habent in causis, vel Deus non posset cognoscere futura contingentia cum certitudine, quia solum cognosceret habere esse in causa vel indifferente, vel ad summum inclinata ad vnam partem, quòd non satis est ad certam cognitionem, vt D. Thomas dixit, & per se constat. Denique ex ipsarum propositionum, seu locutio-

3.
Assertio
nostra.

Diotaleus.
Pelantius.

4.
Præmittitur
declaratio
quidditatis
futuri for-
maliter
sumpti.

D. Thom.

Refutatur
primus ex-
plicandi
modus.

Non est
formaliter
idem rem
esse futurā
& habere
esse in causa
determina-
ta.

5.
Definitio
futuri à Pe-
santio tra-
dita impug-
natur.

In rigore
aliud est
esse volitū
à Deo, aliud
esse futu-
rum,

6.
Virgetur ad
hominem
contra Pe-
santium.

locutionum distinctione potest faciliè intelligi, non esse formaliter idem, rem esse futuram, & habere esse in causa determinata, idem enim potest iuxta illam sententiam intelligi de causa determinata in actu secundo, quia illa non est causa in potentia, sed in actu; intelligitur ergo de causa determinata in actu primo: sic autem esse causam determinatam, & effectum esse futurum, non sunt formaliter idem, tum quia illam et dux propositiones non sunt synonymæ, ac proinde in ipsis significatis est aliqua diversitas: tum etiam, quia prius natura habet res esse in causa determinata, quam sit futura; tum denique quia potest causa non esse determinata in actu primo, & effectus esse futurus; & è contrario potest causa secunda esse determinata simpliciter, & effectus non esse futurus, ut ex dicendis constabit.

Aliqui ergo addunt rem esse futuram esse denominationem à voluntate Dei volente illam esse, antequam sit, ita ut rem possibilem esse futuram formaliter nihil addat, nisi determinationem extrinsecam à voluntate Dei. Ita Alexander Pelant suprà, & fundatur, quia res possibili non incipit esse futura, nisi per decretum liberum Dei. Vnde ipsum etiam futurum in causa naturaliter agente, ut, v. g. Solem cras esse oriturum, non est simpliciter futurum in illa virtute Solis, nisi adiungatur decretum Dei concurrendi cum Sole. Sed mihi etiam hæc sententia non satisfacit vniuersaliter loquendo: nam licet posset aliquo modo habere locum in rebus futuris per efficientiam solius Dei, & in futuris à causis naturalibus adiuncto decreto efficaci concurrendi Dei, & ablato omni impedimento, nihilominus etiam in his non videtur illo modo rectè explicari formaliter ipsum esse futurum. Nam formaliter, & in rigore aliud est esse volitum, & esse futurum. nam illud est prius, & ratio, seu causa alterius, præsertim, si verum est potentiam Dei executivam esse ratione distinctam à voluntate. Item si loquamur de voluntate intentionis, per illam non potest dici res esse formaliter futura, sed magis remotè, & quasi radicaliter. Præterea in effectibus, quos non Deus solus immediatè, sed cum causis secundis facit, esse futurum non est à sola voluntate Dei, esto non sit sine illa; ergo licet demus rem esse futuram per denominationem à voluntate Dei, non esset ab illa sola, sed simul à concausa. Probatur, quia ab eadem causa habet res, quod sit futura, à qua habitura est esse, cum fuerit præsens: sed tamen, v. g. cum est præsens, non habet esse à sola voluntate Dei; ergo esse futurum in tali effectu, non est denominatio à sola voluntate Dei, sed à tota causa.

Maximè verò illa sententia est difficilis in effectibus liberis, supponendo, ut idem auctor supponit, voluntatem Dei non prædeterminare physicè voluntatem creatam ad agendum, sed tantum concurrere concursu simultaneo, supposita sufficiente virtute in actu primo. nam hoc posito, ut consensus liber sit futurus, sufficit ex parte Dei voluntas concurrendi, & illud decretum non sufficit, ut effectus sit futurus; ergo esse futurum talis actus, non est denominatio ab illo decreto. Consequentia est clara, quia si illud esse futurum consistit in tali determinatione, debet esse & inseparabile ab illa, & sufficienter ab eadem in ratione formæ denominantis, quod ostenditur probando minorem. Nam voluntas Dei concurrendi cum voluntate libera, relinquit illam indifferenter, & potentem ad agendum, vel non agendum, etiam in sensu composito, & stante illo decreto Dei; ergo ex vi illius decreti nullus actus illius voluntatis habet, quod sit futurus. Quod maximè videre licet in actu peccati, quem Deus ex se non absolute vult, & ideo

non potest habere, quod sit futurus per denominationem à voluntate Dei. Responderi potest ex doctrina eiusdem auctoris, Deum prius ratione, quam velit concurrere cum voluntate creatâ ad determinatum, & priusquam det illi determinatum concursum, prævidere, ipsam voluntatem creatam ex se talem determinatum actum esse operaturam, & ideo accedente voluntate concurrendi, statim ab illa denominari, & esse rem futuram. Sed contra hoc est, quia sicut voluntas non potest actu operari sine concursu Dei simul cum illa actu operante, ita non potest esse, vel intelligi operaturam, quin intelligatur habitura concursu Dei; ergo si præscitur operatura absolute intelligitur habitura concursu Dei, & consequenter præintelligitur in Deo voluntas dandi concursum in tali tempore, &c. Si autem præscitur solum operatura sub conditione, in ipsa conditione includi necessario debet voluntas concurrendi; ergo servata proportionem nulla ratione potest esse prius, voluntatem hominis esse operaturam, quam esse habituram concursu Dei; ergo nec potest Deus prius præscire absolute illam esse operaturam, quam velit cum illa concurrere, cum ab illa voluntate debeat manare concursus, qui in futura operatione creaturæ necessario imbitur; ergo decretum concurrendi Dei solum, ac præcisè spectatum nunquam denominat effectum liberum creaturæ absolute futurum, nisi cum illo decreto coniungatur determinatio creaturæ in actu secundo futura. Et hac ratione præscientia futuri actus peccati non potest haberi in sola voluntate Dei, sicut neque esse potest in sola voluntate creaturæ, sed altior modus præscientiæ necessarius est, ut in lib. 1. de scientia Dei satis diximus, & statim breviter attingemus.

Dico ergo esse rem futuram formaliter consistere in transitu quodam rei ab esse, quod habet in causa, ad esse, quod in se ipsa aliquando habitura est, unde est quasi tendentia quædam ab esse in potentia ad esse in actu, quæ in re ipsa ponenda est. Loquimur enim de futuris realibus, & extra Deum, ut excludamus futura, quæ vel secundum ordinem naturæ considerari possunt in creatura pro eodem instanti prius natura, quam velit, vel secundum rationem in decretis Dei liberis spectari possunt, de quibus cum proportionem erit secundum ordinem rationis loquendum. Hæc ergo declaratio formalis rationis significatæ per propositionem de futuro probatur in primis à sufficiente partium enumeratione, quia exclusis aliis declarationibus, nulla alia occurrere potest, quæ formalem rationem futuri declarat. Deinde ex conceptu immediato, qui respondet propositioni significanti rem esse futuram, cum enim dicimus, Petrus peccabit, nihil aliud significamus, nisi peccatum, quod secundum se est possibile huic voluntati successu temporis, vel tali tempore esse actu futurum in illa, seu ab illa; ergo per hanc habitudinem ut ita dicam, constituitur peccatum illud in esse futuri; idem autem est in reliquis, ergo formaliter in hoc consistit ratio futuri. Denique considerando futura in ordine ad cognitionem nostram, licet interdum ex cognitione causæ, nihilominus tunc certi omnino reddimur de veritate prolata propositionis de futuro, quando expectato euentu videmus in actu positum, quod prius erat possibile, & futurum esse poterat pronuntiatum; ergo omnes concipimus rationem futuri positam esse in illo transitu, & ab illo pendere realem, ut ita dicam, seu physicam veritatem propositionis de futuro. Nam si est illi conformis, est vera, sin minus, est falsa, quaecumque fuerit esse, quod habebat in causa.

Quocirca esse, quod effectus habet in causa, solum est fundamentum futuri esse, non ratio formalis

Formalis eius : esse autem actuale ipsius pro sua
mensura, seu temporis differentia, est quasi termi-
nus futuriionis : futuriio autem concipitur à no-
bis, quasi habitudo quædam, seu transitus à tali
momento, fundamento ad talem terminum. Quia verò iste
transitus non potest innotescere nobis, nisi per cau-
sas, ideo incipimus, & loquimur iuxta exigentiam,
& dispositionem causæ, & hoc modo loquutus est
de futuro D. Thomas in dicta lectione 13. lib. 1.
Periherm. Vnde cum ait rem, quæ habet esse in
causa de se propensa, & determinata ad talem
effectum, quamvis impediri queat, dici posse fu-
turum, intelligit profectò quoad modum loquen-
di humanum sine mendacio, quam vocamus
nos veritatem moralem, seu formalem, quoad
intentionem loquentis ex humana coniectura.
Nihilominus tamen id satis non est ad formale
esse futurum, nec ad physicam, & realem veri-
tatem loquutionis, quam etiam materiale in
scholis solemus appellare, si in re ipsa, & cum effe-
ctu res non euenit, sicut prædicta erat. Ethoc mo-
do dicit idem D. Thomas in 2. disp. 38. q. 1. art. 5.
non posse hanc propositionem esse veram: Petrus
curret, & quòd Petrus deficiat à cursu, id est,
quòd cursus nunquam fiat, quia & propositio
iam esset, & fuisset falsa. Vnde ad tollendam æ-
quiuocationem vel possumus distinctione fre-
quenti apud eundem D. Thomam. Nam duobus
modis dici potest aliquid esse futurum, vno
modo, quia ita est ordinatum, vel dispositum
in causis, licet fortasse in re ipsa futurum non
sit. Ita, significat D. Thomas citato loco Periherm.
& 1. p. q. 19. art. 7. ad 2. & clariùs q. 12. de ve-
rit. art. 10. ad 7. ubi ait, *Aliquid potest dici esse fu-
turum non solum ex hoc, quod ita erit, sed quia est ordinatum
in causis suis, ut sic sit futurum.* Et si, ait, quamvis Me-
dicus prædicet sanitatem futuram, licet postea im-
pediatur, non dixisse falsum, quia ita erat in-
causis ordinatum. Et allegat Aristot. 2. de Gene-
rat. cap. 11. text. 64. dicentem, fieri posse, *ut is
qui futurus est incedere, non incedat.* Sed, ut dixi, in-
ter hæc duo illud est simpliciter, & absolute fu-
turum, quod tale dicitur, quia tale erit, & talia
sunt omnia, quæ Deus absolute, simpliciter reue-
lat esse futura, ut, *Virgo pariet, Petrus peccabit.* Vin-
de ad veritatem talis propositionis de futuro ne-
cessarium est, ut res eueniat sicut futura esse cog-
noscitur, aut dicitur. Aliud verò quod est futurum
tantum in ordine aliquarum causarum, quæ ta-
men impediendæ sunt, re vera non est simplici-
ter futurum, sed tantum secundum quid, id est,
quantum est ex vitalium causarum, vnde prædi-
catio in tantum est certa, in quantum non est ab-
soluta, sed factam conditionem, vel limitationem
includens, scilicet, erit, quantum est ex præfenti
dispositione causarum, vel nisi impediatur. Aut
certè si est absoluta prædictio, non erit materia-
liter, seu realiter, ut sic dicam, vera, & ideo
nunquam poterit esse reuelatio Dei, cuius veritas
semper est non tantum formalis, sed etiam mate-
rialis, id est, non tantum non mentitur, sed etiam
in re ipsa nihil falsum dicit, & in eo duo coinci-
dunt, quia semper ex certa scientia loquitur. In
homine autem, qui sæpe simpliciter affirmat quod
sibi tantum probabile, aut verisimilius est, locu-
tio illa de tali futuro, si absoluta sit, poterit qui-
dem vera dici formaliter, id est, iuxta mentem lo-
quentis, quia sic loquendo non mentitur, nihilo-
minus tamen propositio ipsa in se falsa erit, quia
non est conformis rei in se, de qua absolute pro-
feritur, & sic sæpe contingit aliquid dicere falsum,
& non mentiri. Et hæc de ratione formali futuri.
Secundò declarandum est quid addat futu-
rum contingens ultra rationem futuri. Aliqui
Fr. Suarez de Gratia Pars 11.

existimant futurum contingens esse, quod in se
est indeterminatum, & indifferens, ut eueniat,
vel non eueniat, vel æqualiter ad utramque par-
tem, vel inæqualiter, sed hoc vel non est verum,
vel magna indiget declaratione, & limitatione.
nam iuxta illam rationem contingentis sequi-
tur, contingens futurum re vera non rectè dici,
nec esse futurum, quia si adhuc est ex se indiffe-
rens, ut postea sit, vel non sit, profectò non ma-
gis dici potest futurum, quam non futurum. Item
illud futurum contingens est verè futurum, quod
Deus præscit futurum esse; sed illud quod Deus
præscit esse futurum, non est indifferens ad non
esse futurum, quia Deus definitè iudicat esse fu-
turum, & non esse defuturum; ergo iam ita est in
se determinatè verum, ac futurum. Denique cum
dicitur aliquid esse futurum simpliciter, significa-
tur determinata habitudo esse potentialis, ad esse
actuale in aliquo tempore præfentialiter ponen-
dum; ergo quantumvis sit contingens, si verè fu-
turum dicitur, secundum illam habitudinem dicit
determinationem ad esse, & excludit negationem
essendi vniuersalem, pro omni tempore futuro.
Igitur cum futurum contingens, per hoc additum
non excluditur, vera, & determinata ratio futuri,
sed modus eius declaratur. Addit ergo contingen-
tia supra rationem futuri indifferenciam potentia-
lem, non actualem in ratione futuri, id est, per illam
proprietaem significatur, quod licet ille effectus
determinatè futurus sit, nihilominus de se talis
conditio est, ut posset non esse futurus, quod
prouenit ex parte causæ, quæ illum est effectura;
nam talis est ut possit impediri, licet de facto non
sit impedienda. Quod ita breuiter, & distinctè
explicatur; nam futurum contingens non dicitur
tale, quia erit, vel non erit, hoc enim distinctum
non est contingens, sed necessarium, & inuita-
bile: oportet ergo alteram partem determinare; ergo
futurum contingens positum dicitur, quod
erit, quamvis posset non fore: negatiuum au-
tem dicitur, quod non eueniet, licet posset eue-
nire.

Atque hinc intelligitur, quæ indifferencia sit de
ratione futuri contingentis, & quæ determinatio
illi repugnet. Est enim de ratione eius aliqua indif-
ferencia in causa in actu primo præcisè spectata, quæ
dici potest indifferencia potentialis, quæ in-
differencia altera est in causa libera, aliter in causa
naturaliter agente, ut statim dicitur, & ideo solet
generali modo indifferencia illa explicari per hoc
quod causa sit impediibilis ne producat effectum.
nam tunc licet habeat in potentia, effectum, ni-
hilominus carere potest effectu, & ideo habet effe-
ctus hanc indifferenciam potentialem, ut possit
esse futurus, & non esse. Non est tamen de ratione
futuri contingentis indifferencia actualis in ipsa
habitudine ad esse in se pro aliqua differentia tem-
poris futuri, nam, ut dixi, in hoc habet determi-
nationem, alioqui non est futurum. E contrario
verò determinatio in causa secundum se, & in
actu primo considerata, repugnat contingentie
futuri effectus, quia excludit indifferenciam illam,
à qua talis effectus contingens denominatur. Nam
hæc contingentia re vera in effectu non est modus
realis intrinsecus ipsius effectus, sed est denomi-
natio à tali causa, & indifferencia locus, sicut li-
bertas in actu voluntatis non est modus eius in-
trinsecus, sed denominatio à tali principio ha-
bente talem indifferenciam potentialem; ergo si de-
terminatio quasi potentialis in causa repugnat
futuro contingentis, non illi repugnat deter-
minatio actualis, quæ in ipsa habitudine ad ter-
minum spectatur, ut declarauit, & intelligi po-
test in effectu contingentis præfenti: nam licet ha-

claratio cõ-
ceptus futu-
ri contingen-
tis Placitum
quorundã.

Futurum
importat
determina-
ram habitu-
dinem esse
potentia-
lis ad esse a-
ctualem in ali-
quo tempo-
re præfentia-
liter ponen-
dum.
Conclusio
secunda.

Contingen-
tia supra ra-
tionem futuri
addit
indifferen-
tiam poten-
tialem, non
actualem.

20.
Quæ indif-
ferencia quæ-
ve determi-
natio sit de
ratione fu-
turi contin-
gentis.

beat determinationem actualem à causa, nihilominus est contingens simpliciter ex modo agendi, seu potestate causæ: ita ergo effectus futurus potest esse determinatus quoad actualem habitudinem ad esse actuale, etiam si sit contingens in potentia, seu in modo agendi causæ.

^{11.} Obicitur doctrina Aristotelis circa propositiones de futuro contingenti.

Diotaleus excusat Philosophum ab errore.

^{12.} Sed hæc interpretatio non declarat, quod Aristoteles non errauerit, sed quod ut homo errauerit, quia modum talis veritatis & præsentis eius cognoscere non potuit. Supponendo enim futura contingentia non habere aliam veritatem, nisi quam habent in sua causâ, & ex vi eius, vtilem effectum in potentia continet, consequenter fortasse loquutus est, dicens non habere determinatam veritatem, nec subiacere certæ cognitioni. Tamen in illa suppositione errauit, siue per impotentiam naturalem assequendi altioris cognitionem contingentium, siue ex alia quacunque causâ, id enim parum refert, cum de errore conlter, quia futura, ut dixi, non ex sola causâ, sed etiam ex determinatione futura, & ex euentu rei per illa significata habent veritatem. Et licet antequam sint, non habeant realem præsentiam in propria mensura, habent nihilominus aliquam præsentiam, vel realem obiectiuam in mensura æternitatis, & ideo illa eadem prius significata vt futura, absolute, & determinate vera esse possunt per conformitatem ad suum terminum, etiam si in causis prout sunt tantum in potentia, & actu primo, non habeant determinatam veritatem.

^{13.} Potest forte a culpa excusari sententia tamen eius, in de deductione erroris. Prima.

Secunda.

Tertia.

Quod si Aristoteles illam præscientiam, seu modum veritatis assequi non potuit, excusabitur ipse à culpa: sententiæ autem, quas inde intulit, non poterunt ab ex errore excusari. Nam in primis intulit non esse alium modum veritatis in his propositionibus de futuris contingentibus, præter illam, quæ ex suis causis, & ab esse in potentia, quod in eis habent, cognosci potest, quod absolute verum non est, vt declarari, & aperte repugnat præscientiæ Dei de his contingentibus. Vnde secundo intulit, hæc contingentia non habere talem veritatem, quæ infallibili ac certa scientia cognosci possit. Nec limitat sermonem ad cognitionem humanam, vel diuinam, quia certe videtur intellexisse, in tali propositione non esse veritatem certò cognoscibilem à quocunque, in quo sensu falsa est omnino loquutio. Vnde tertio probabilissimum est, credidisse, nec Deum præscire in his futuris absolutam & determinatam veritatem, ac subinde Deum non præscire certò hæc futura priusquam fiant, quod illi multi antiqui Patres tribuerunt, & ex concessis à prædicto auctore necessario sequitur. Nam Aristoteles non cognouit futura posse cognosci vt

præsentia, & in causis censuit non esse certò cognoscibilia; ergo inferre debuit, neque à Deo ipso certò cognosci. Quamuis ergo Aristoteles redè philosophatus fuerit de his futuris præcisè spectatis in ordine ad solas causas, & cognitionem, quæ ex illis sumi potest, absolute de his futuris non redè sensit. Negari enim non potest quin habeant in re determinatam veritatem, vel falsitatem de se certo, & infallibiliter cognoscibilem, si ex parte intelligentis virtus intelligendi non desit, vt in dicto lib. 1. latius dixi, & rationibus Aristotelis respondeo.

Ex hac autem doctrina Aristotelis, quam quoad hanc partem probat D. Thomas, colligimus, & tertio loco addimus duobus principiis positissimè veritatem determinatam, quæ inest propositionibus absolutis de futuro contingenti, non esse sumendam ex determinatione causarum quasi in actu primo constitutarum ad agendum, sed aliunde. Loquor de determinatione in actu primo, vt excludam causam, vtiam determinatam in actu secundo, quia causa quando iam est, vel cognoscitur in tali statu, effectus ejus etiam sit contingens, non cognoscitur vt futurus, sed vt præsens, quia determinatio illa in actu secundo non est aliud, quam ipsa actio, per quam effectus accipit esse, & ideo sic spectatus iam non vt futurus, sed vt præsens consideratur, & ideo vt sic potest veritatem sumere à causâ determinatâ in actu secundo, & in ipsa determinatione cognosci tanquam in via, quæ in se ipsâ, & tanquam præsens videatur. Futurum autem vt futurum ante hanc determinationem considerandum est, ac prout solum spectatur in causâ vt constituta in actu primo, & sic dicimus non habere veritatem certam, vel determinatam in illa. Et hoc optimè probatur ratione Aristotelis, quia contingentia effectus futuri formaliter sumuntur ex indifferentia causæ secundum se spectatæ, imò, vt dixi, effectum esse contingentem nihil addit nisi determinationem à causâ indeterminatâ ad vnum, vel ad agendum, vel impedibile, vt dicunt. Item ob hanc causam non potest effectus contingens vt futurus certò cognosci in causâ, vel ex causâ, vt D. Thomas docet 1. p. quæst. 14. art. 13. & in 1. dist. 38. quæst. 1. art. 5. & quæst. 2. de vent. art. 12. & quæst. 12. art. 1. & quæst. 16. de malo, art. 7. & sæpè alias. Et hæc est potissima ratio, ob quam solus Deus potest suâ veritate futura contingentia certò cognoscere, iuxta illud, *Annunciate nobis futura, & dicemus, quia dixistis vos*, nimirum, quia cognoscere futurum tanquam præsens transcendit potentialitatem creaturæ, & cognoscere futurum ex causâ est impossibile, quando causâ est indeterminatâ, vt in futuris contingentibus esse debet, ergo est contra rationem talis futuri, quod habeat talem determinationem in causâ. Denique, quia in hoc maxime, & quasi adæquatè differt futurum contingens à necessario, quod hoc habet determinationem in causâ, quam illud non habet.

Vt autem hæc assertio melius intelligatur, fiatque euidencior, oportet aduerte effectus contingentium inueniri tam in causis naturaliter agentibus, quam in liberis, diuerso tamen modo. Nam in causâ naturaliter agente effectus non est contingens quasi actiue respectu propriæ, & proximæ causæ ratione virtutis ejus, sed quasi passiuè ob imperfectionem ejus causæ, quæ impediri potest per aliam causam, vel rem aliam occurrentem, & ad impediendum virtutem alterius causæ, ne agat, sufficientem. In libera autem causâ effectus est contingens per se, & ex interna virtute causæ, quia ita est sufficiens ad agendum, vt ipsa possit impedire, (vt loquutus est Capreolus in 1. dist. 38. quæst. 1.)

quæst. 1. art. 2.) id est, valeat actum suum suspendere, & ad hunc, vel oppositum determinare: quod etiam ex dictis Prolegomeno præcedenti manifestum est.

Et hinc sequitur alia differentia, quia effectus naturalis contingens habet in sua propria causa per se, ac præcisè sumpta, quandam determinationem ad vnum, ratione cuius in illa cognosci potest, ut certò futurus certitudine quadam naturali, & includente conditionem hanc, ni impedimentum aliunde interueniat. Vnde si effectus comparatur non ad solam causam per se, ac præcisè spectatam, sed cum omnibus requisitis ad agendum, in quibus includitur impedimentorum ablatio, & quod concursus Dei sit paratus: in toto illo cumulo causarum habet talis effectus omnimodam determinationem ad vnum, quia hanc habet per se ex propria causa, contingentiam autem per accidens, ex impedimentis, vel effectibus aliarum causarum, quibus ablatis, ut in hypothesi supponitur, manet integra determinatio, & ideo poterit in illo toto causarum ordine cognosci certissimè effectus futurus, quia licet respectu propriæ causæ sit contingens dicto modo, nihilominus non cognoscitur ut contingens, quia per concursum omnium causarum, & conditionum antecedentium ad talem actionem tollitur contingentia effectus, & resultat necessitas. Vnde si Deus velit absolute decreto præfinire auferre à tali causa omnia impedimenta, in illo etiam decreto posse infallibiliter scire talem effectum esse futurum, tunc verò iam non scit illum ut contingentem, sed ut necessariam.

At verò effectus contingens ex libertate causæ non solum est contingens comparatus ad suam propriam, ac proximam, & per se causam præcisè spectatam, sed etiam in ordine ad totum cumulum causarum, vel conditionum necessarium, vel de facto concurrentium, ex parte actus primi ad talem effectum. Et ideo nunquam potest talis effectus habere absolutam determinationem in causa, ut est in actu primo, siue in ordine ad solam proximam causam per se, ut est per se notum, siue in ordine ad totum cumulum causarum, conditionum, aut circumstantiarum ex parte actus primi concurrentium. Quia si effectus esset determinatus in actu primo in cumulo causarum, & c. iam ut sic non esset contingens, & consequenter nec liber, esset enim omnino necessarius in causa, & positis omnibus prærequisitis ad agendum, quod repugnat libertati, ut ostensum est in superiori Prolegomeno. Item in illo cumulo causarum necesse est includi voluntatem liberam; ergo non obstantibus omnibus, quæ illi coniunguntur in actu primo, illa potest semper se impedire, ne agat, vel hoc agat, quia hoc habet per intrinsecam potentiam, vel si per conjunctionem aliarum conditionum, aut causarum, quæ illi coniunguntur in actu primo, illa est priuata hac potestate se impedendi consequenter est priuata libertate, & ita iam non contingenter operatur propria, & perfecta contingentia libertatis. Vnde includitur effectum liberè futurum, non solum non cognosci posse cum certitudine in determinatione in actu primo, quam habeat in sua causa proxima, verum etiam nec in ea, quam habeat in collectione omnium causarum ad illum concurrentium, prout in actu primo respectu talis effectus considerantur. Probatur, quia illa causa adæquata ut constata ex omnibus concurrentibus adhuc est indifferens, & retinet in se principium contingentia; ergo impossibile est in illa, quantumvis propensius, & inclinata sit in actu primo, infallibiliter cognosci effectum futurum, cum semper ab intrinseco possit

talis effectus impediri per intrinsecam potestatem causæ proximæ, id est, potentia libera in illo cumulo causarum inclusa. Confirmatur, quia effectus futurus à causa naturali etiam determinata ad vnum, si impedibilis sit, non potest in tali causa certò sciri futurus, nisi aliunde præsciatur talem causam non fore impediendam: at verò in causa libera hoc non habet locum, quia virtus se impediendi est intrinseca, & inseparabilis ab illa manente libertate; ergo quandiu in illo causarum cumulo includitur voluntas libera, & salua relinquatur eius libertas, nunquam potest in illa causa effectus esse omnino determinatus, ac proinde neque in illa infallibiliter cognosci, nisi aliunde præsciatur, ipsam voluntatem non esse impedituram.

Quartò ex his concludo quoad contingentiam absolute futura, & libera, de quibus in præsentia solùm agimus, hæc, inquam, futura habere determinationem veritatis suæ ex actuali determinatione causæ liberæ, quam tali tempore habitura est in actu secundo, ad quam determinationem, ut suo tempore præsentem, dicit habitudinem propositionis illa, per quam eadem determinatio per modum futuri significatur, ita ut ille effectus non cognoscatur futurus à sua causa per modum illationis causalis, seu rationis, quæ his verbis explicatur, quia talis causa sic est in actu primo disposita, ideo talis actus erit, vel istis verbis: Hæc causa erit tali modo applicata, vel preparata; ergo talis actus erit, sed cognoscitur per simplicem, vel copulatiuam propositionem de inesse, quæ his verbis significari potest. Causa hæc, seu voluntas tali tempore ita disposita hoc faciet, cuius propositio- nis veritas non in virtute causæ, sed in se cognoscitur. Et hoc est, quod dixit D. Thomas, futura contingentia, & maxime libera cognosci ut præsentia in seipsis, non in causis. Sensus enim est non cognosci ex eo, quod in virtute causæ cognoscitur certa consequutio futuri effectus, sed quia præuidetur causa ut actu operans in tali tempore, quod est præsens æternitati, licet respectu prioris temporis sit futurum. Hæc autem præsentia secundum veram sententiam, non est per realem coexistentiam, max quæ dicitur beat in æternitate; repugnat enim esse coexistentem alteri rem, quæ in se nondum existit, ut in dicto libro latius dictum est, sed est illa præsentia obiectiua respectu intuitus æterni diuini intellectus.

Quæ est satis expressa sententia D. Thom. 1. p. vbi supra, & 2. q. 171. art. 6. ad 2. vbi sic ait. *Diuina præsentia respicit futura secundum deo, scilicet secundum quod sunt in seipsis, in quantum scilicet, ipsa præsentia intuetur, & secundum, quod sunt in suis causis, in quantum scilicet videt ordinem causarum ad effectum.* Vbi in priori parte satis declarat, illam præsentiam non esse per coexistentiam, sed per eminentiam diuini intuitus, qui præsentia ter attingit ea, quæ in se nondum sunt, ita nimirum ea videndo ex æternitate, sicut ea videt postea quando iam actu fiunt. Quia Deus non aliter videt rem postquam est, quam antea, aliis ex euentibus rerum aliquid accresceret diuina cognitioni, quod repugnat immutabilitati Dei, ut rectè argumentatur D. Thomas 1. d. 38. q. 1. art. 5. Vnde respectu diuini intuitus non est antea, nec postea, sed semper est idem respectus in se omnino inuariabilis, & ideo sicut non existentem videt præsentem, ita etiam rem futuram præsentia ter intuetur, & hoc est esse præsentem æternitati, & ex hac præsentia ter sumitur infallibilitas cognitionis, non ex causis, ut prioribus sua causalitate. Vnde in altera parte non dicit D. Thomas videri futura in suis cau-

18. Conclusio quarta. Contingentia absolute futura habent determinationem suæ veritatis ex actuali illatione causæ liberæ, ut suo tempore præsentem. Effectus liber non cognoscitur absolute futurus à sua causa per modum illationis causalis, sed in se cognoscitur modum illationis causalis, sed per simplicem vel copulatiuam propositionem de inesse.

Quis sensus eius sententia D. Thom. max quæ dicitur futuræ contingentia cognosci ut præsentia in seipsis, non in causis.

19. Explicatur & probatur vltimus.

Diuinus intellectus ratione suæ eminentiæ præsentia ter attingit ea quæ in se nondum sunt, ita videndo ex æternitate, sicut ea videt quæ do postea actu fiunt.

Infallibilitas cognitionis futurorum con-

centium
absolutum
vade sumi-
cur.

sis determinatis, ut quidam male allegant, addendo particulam *determinatis*. nam D. Thomas præcisè dicit in *suis causis*, & addidit explicationem, dicens, in quantum videt ordinem causarum ad effectum: qui ordo in causis liberis potest esse propensionis, seu inclinationis. Et ideo subiungit, *Et quamvis contingentia futura sint in seipsis determinata ad vnum, tamen prout sunt in suis causis, non sunt determinata, quin possint aliter evenire*. Ex quo vterius colligit priorem modum cognoscendi esse omnino certum, & infallibilem quoad veritatem futuri euentus, posteriorem autem licet sit infallibilis quoad cognitionem dispositionis, & ordinis causarum, non tamen quoad veritatem futuri euentus, qui per propriam propositionem de futuro significatur, ut diximus. Et hæc nunc nobis sufficiunt de his contingentibus absolute futuris, quæ solam præmissa sunt, ut ab illis gradum faciamus ad futura conditionata, de quibus tractamus.

20.

Conclusio
quinta,
Futura con-
tingentia
conditiona-
ta non vi
illationis ex
causa etiam
integrâ.

Quintò igitur ex dictis inferimus, futura contingentia conditionata non esse vera in vi illationis ex causa, neque in illa cognosci posse infallibiliter, ut determinatè vera, & certò future, etiam si talis causa integra futuri esse supponatur, Hæc ta non vi assertio est directè contra eos, qui scientiam hanc conditionatam admittunt, non tamen nisi post decretum Dei absolutum ex parte sua, & conditionatum ex parte obiecti. Nam hi consequenter dicere coguntur Deum cognoscere illa in vi illationis ex tali decreto, vel (quod perinde est) ex vi prædeterminationis futuræ in voluntate hominis ex tali decreto Dei, seu ex vi voluntatis humanæ, ut est sub decreto Dei, aut denique ex vi collectionis, seu coniunctionis utriusque voluntatis humanæ, & diuinæ ad talem effectum producendum. Hæc enim omnia in idem redeunt, & æquivalentia sunt, quatenus eadem ratio in omnibus militat, ad hoc enim tale decretum postulat, ut ex illo infallibiliter inferatur sub conditione, quod Deus sub tali conditione decrevit, ergo iuxta illam sententiam veritas illius conditionalis, quam non habet, nisi post decretum in illatione fundatur, ac subinde quoddam talis effectus sit futurus ex illa hypothesi in causa cognoscitur. Contra hoc ergo probatur assertio ex dictis de futuris absolutis: nam hæc non possunt cognosci in causa, neque habent in illa determinationem; ergo neque poterunt sic conditionata cognosci. Patet consequentia, quia militant omnes rationes, quia idem genus ordinis, seu habitudinis habet causa actu existens ad effectum absolutum futurum, quod habet causa sub conditione proposita, aut concepta ad effectum ex illa futurum, si conditio impleta fuerit. Vnde sicut in absolutis habitudo causæ ad effectum est indeterminata, & vel omnino indifferens, vel impediibilis, etiam ab intrinseco in contingentibus liberis, ita prorsus est in conditionatis, sed propter eandem causam non possunt absoluta cognosci certò ex vi causæ, sed ad summum coniecturaliter; ergo idem est de conditionatis. Atque ita tota doctrina, quam D. Thomas tradit de scientia futurorum contingentium, de se generalis est tam conditionatis, quam absolutis. Ratio etiam à priori sæpe tradita eadem est, quia talis necessitas illationis ex causa determinata ad vnum tollit contingentiam, ergo absolutis & conditionalis sic cognita, non cognoscitur ut contingens, sed ut necessaria; ergo neque effectus contingenter, vel liberè esset futurus à tali causa posita hypothesi, hoc autem est contra id quod in disputatione tota supponitur, quoddamque est omnino certum, scilicet, talia futura esse verè libera, & ut talia cognosci. Cum enim Christus

Probatur.

Idem genus
habitudinis
habet causa
actu existens
ad effectum
absolutum fu-
turum, quod
habet causa
sub conditione
concepta ad
effectum ex
illa futurum
purificatâ
conditione

Ratio à prio-
ri commu-
nis à futuris
absolutis &
conditio-
natis.

prænoui Tyrios, & Sidonios facturos fuisse penitentiam, si virtutes in illis fierent, sine dubio prænoui, liberè facturos fuisse penitentiam, & similiter de Saule præsciuit Deus liberè fuisse ascensurum Ceilam, si ibi permaneret David, & Ceilitas verè fuisse illum tradituros, & sic de aliis. Sequela verò est à nobis sæpius probata, quia illa necessitas licet per conditionalem illationem explicetur, re tamen vera non est necessitas solius illationis eiusdem effectus ex seipso, ut est illa, quod est, quando est, necessariò est, nec est illationis prioris ex posteriori, ut si homo loquitur, vult loqui, sed est necessitas causalitatis, & ex priori, & antecedenti hypothesi independenti ab usu libertatis: talis autem necessitas, est necessitas simpliciter. Neque immorabor nunc in refutandis responsionibus, quia partim id actum est in Prolegomeno præcedenti, partim fusiùs in lib. 5. agendum erit.

Sextò concludimus ex dictis, nihilominus in his conditionatis contingentibus inueniri veritatem determinatam, quia non sumuntur in vi illationis, sed in vi actualis dimanationis effectus à sua determinata causa, quæ tali suppositione facta, vel concepta per tam modum præsentis cognoscitur ab illo intellectu, qui suo intuitu attingit tanquam præsentia ea, quæ futura sunt. Hæc assertio tam est contra eosdem, quatenus negant hæc conditionata esse scribilia ante decretum absolutum ex parte Dei, quam contra alios, qui absolute negant talia conditionata cognosci à Deo certa, & infallibili cognitione. Probatur autem ex eadem propositione inter contingentia absoluta & conditionata. Intelligendum est enim, quod sicut in absolutis causa supponitur tanquam existens ex hypothesi, & ut præsens in mente Dei ad modum existentis sub eadem hypothesi, ut in exemplo de David, supponitur David permanens intra Ceilam ita præsens in cognitione Dei ex hypothesi, ac si futurum aliquando esset. Quod potest explicari ex modo, quo nos solemus aliquid supponere, ut discurremus, vel inquiremus, quid de illo consequenter dicendum esset. Deinde sicut in absolutis de causa, existente, vel præsentè intuitu Dei ut existens verè affirmatur in eadem mente Dei talem effectum esse liberè dimanaturum ab illa, non quia in virtute causæ hoc videat Deus, sed quia intuitu suo videt causam illam tamen liberam, tanquam influentem in illum effectum, ita in his conditionatis de causa ex hypothesi concepta ut præsentè sub tali existentia possibili, potest verè affirmari, & cognosci in mente Dei, hunc determinatum effectum esse dimanaturum ab illa causa liberè, & eadem hypothesi, non quia in virtute causæ talis effectus determinatè contineatur, aut videri possit, sed quia verè esset ad illum determinanda, & intuitus diuinus propter suam infinitatem & immutabilitatem intuetur causam illam sic ex hypothesi positam tanquam præsentè influentem, & non in alium: ita ut propositio, quæ nostro modo concipiendi indeformatur, non sit hypothetica conditionalis propria, & illativa, sed simplex, & categorica, quæ dici rectè potest de conditionato extremo; ergo sicut in futuris absolutis est veritas determinata per habitudinem immediatam causæ ad effectum de facto futurum, quem Deus propter vim infinitam intelligendi intueri potest, & ita infallibiliter præscire talia futura, ita conditionatis contingentibus est veritas determinata per immediatam habitudinem causæ ad effectum ex hypothesi futurum, quam Deus per modum etiam simplicis intuitus propter eandem infinitatem, certò cognoscere potest. Probatur hæc consequentia primò à paritate rationis, & proportionis,

nis, quia de causa aliquando verè futura non alia ratione futurum aliquod cognosci potest ab habente vim intelligendi, & intuenti futura, nisi quia talis causa in re ipsa in actu secundo futura est, qui actus non potest non esse certus, & determinatus, & ita ad illud dicitur habitudinem propositio de futuro, ut sit vera, & ad eundem determinatur intuitus Dei æternus, & infinitus, sed eodem modo causa ex hypothesi proposita, & apprehensa, acti futura esset, consequenter transitura esset in actum secundum, qui in re non posset esse nisi certus, & determinatus: ergo propositio de futuro dicens habitudinem ad illam effectum in re erit vera, & ad eandem hypothesi demum infinitatem, & immutabilitatem intuitus divini pertinet, ut illam attingat, & deinde sicut cap- tum humanum superat intelligere, quomodo divi- nus intuitus, & intellectiva virtus hanc habeat effi- cacitatem in his conditionis, ita planè in abso- luto, neque est maior difficultas in his, quàm in il- lis, si quis attendat, & considerat rem inspicit, ergo sicut illud non negatur Deo, ita neque hoc poste- rius negari debet.

Denique ex hoc modo declarandi veritatem ob- iectivam, quæ his conditionis futuris contin- gentibus in esse potest, & secundum quam cog- noscibiles sint, satis constare potest, nullam im- plicationem contradictionis assignari posse in hu- jusmodi objecto scibili, vel in eius scientia, ergo hoc satis est, ut Deo rectè de Deo sentiente ne- gari debeat, aut possit hæc scientia. Consequen- ter hæc probatur facili ex comparatione facta in- ter omnipotentiam, & omniscientiam Dei, æquè enim sunt infinita, ergo sicut negari non debet, aut potest, Deum posse aliquid, quod repugnan- tiam non involuit, ita nec potest negari, eum sci- re quid quod non implicat contradictionem. Item ratione supra facta, quod si obiectum est cognoscibi- le, scientia est possibilis, & si est possibilis, inest Deo: at si obiectum illud esse potest verum sine re- pugnantia, eo ipso cognoscibile etiam esse, ergo et- iam est possibilis eius scientia, ac proinde Deo non neganda. Denique talis scientia ex proprio concep- tu, si in ea non inveniatur repugnantia, præ se fert magnam perfectionem, & Deo dignissimam, multumque extollit capacitatem (ut sic dicam,) & amplitudinem divinæ intelligentiæ, ac scientiæ, & ad extollendam divinæ providentiæ rationem, & exactissimam prudentiam in suis operibus est accommodatissima: nam quo providentiæ ordo, ac dispositio ex ampliori cognitione, & præsen- sione futurorum cuiuscunque ordinis, & rationis cogitari possint, eo prudentia excellentior, ac per- fectior intelligitur: multum ergo pertinet scien- tiæ hæc ad divinam perfectionem, si in ea impli- catio non inveniatur, ut in antecedenti sumeba- mus.

Illud autem antecedens vel ex ipso credibile fit, quod talis scientia videtur esse necessaria ad illustrandam summam perfectionem providentiæ, & pruden- tiæ, quæ in Deo semper cogitanda est, & ideo Augustinus dicit alicubi Augustinus, non posse Deum scire non varios, & mirabiles, ac infinitos modos, qui- bus voluntates humanas moueat eo modo, quo novit eis convenire, ut conuertantur, neque etiam posse ignorare si aliquid tali, vel tali mo- do fieri permittat, infallibiliter esse eventurum, prius etiam ratione, quàm illud permittat. Et propterea idem antecedens ex discursu facto vi- detur satis persuaderi, quia nulla repugnantia maior potest assignari in futuris conditionis, quàm in absolutis, supponendo, quod absoluta per se primò non habent veritatem prædetermi- natam ex decreto prædeterminante, sed ex præ- scientia æternitatis, ut D. Thomas docet, & ratio-

nes factæ tum de libertate, qua alter ladi vide- tur, tum de malis actibus, quorum prima origo in divinam voluntatem iuxta illam sententiam reunditur, videntur convincere. Secluse ergo ta- li fundamento veritatis, & præscientiæ futuro- rum liberorum, nulla profectò maior repugnantia potest assignari in veritate, & præscientia futuro- rum conditionatorum, quàm absolutorum: at in absolutis nulla est, ut declaravimus ex certissimis fundamentis, maxime in doctrina D. Thomæ, ergo.

Denique ut probemus, hanc scientiam esse Deo possibilem sine repugnantia, satis nobis est quod talis repugnantia non ostendatur. Nam omnis scientia, ut talis est, & per se spectata aliquid per- fectionis importeat. Unde, qui dicunt hanc scien- tiam non esse in Deo, tenentur ostendere ipsam esse quid impossibile, & repugnans & ideo non esse in Deo: hanc autem repugnantiam nobis non o- stendunt, neque in ipsa scientia absolute, nec in eadem ut independente à decreto prædeterminan- te, seu à quocunque decreto secundum ordinem rationis præexistente in Deo, ergo. Minorem pro- bamus nunc, respondendo ad fundamentum, seu difficultatem in principio positam, nimirum, quòd his propositionibus non possit esse determi- nata veritas, procedit enim fundamentum il- lud ex falsa apprehensione talium propositionum, te petat nam cogitantur, ac si affirmarentur, & cognitæ essent in vi conditionalium, & ex sola necessaria connexionem cum tali causa posita ex hypothesi in tali, vel tali dispositione, in quo sensu verum est, non habere determinatam veritatem, nec posse in vi illationis cognosci, imò id nos ma- ximè contendimus. Addimus verò in alio sen- su esse accipiendas, ut sint tantum de conditio- nato extremo, de quo per modum categori- cæ, ac simplicis propositionis affirmatur, vel negatur, quid actum sit, vel non sit, si sup- ponatur esse in hac, vel illa temporis differentia. Et sic dicimus in illis esse determinatam verita- tem, non minus, quàm in propositionibus ab- solutis de futuro contingenti, & veram contra- dictionem inter eas fieri, ita ut necessariò altera determinatè vera, altera determinatè falsa esse debeat, ac proinde possit per certam scientiam comprehendì, & pro certo præcognosci. Ad proba- tionem autem, si contra hunc sensum procedat, concedendo primum antecedens, nimirum rem antequam fiat, non habere esse in se, sed in causa, & negando consequentiam, scilicet, non habere esse futurum, nisi prout illud esse est in causa. Nam licet verum sit, illud ipsum esse, quod nunc est tantum possibile, & in causa de- nominari futurum, & tale affirmari per pro- positionem de futuro, nihilominus non dicitur futurum prout est in causa, sed prout erit in se. Itaque ipsum esse possibile, quod res habet in causa, est quasi subiectum, quod denominatur fu- turum, non tamen est futurum, nec denominatur à modo essendi, quem habet in causa, sed à modo es- sendi, quem in se habebit à tali causa aliqua fu- tura duratione.

Cum autem vergetur, quia illud esse futurum includit esse, quod res futura, quædiu est futura, non habet in se, sed in causa. Respondeo includere illud esse ut caudam. subiectu denominationis futuri, non ut formam de- nominantem futuram, ut sic dicam, quia illud esse, prout est in causa, non est futurum, sed præsens. For- ma autem illa, à qua illud esse possibile in causa de- nominatur futurum, non est causa ipsa, vel deter- minatio eius, ut in toto illo argumento contendi- tur. nam hoc est tollere contingentiam effectuum, & libertatem causarum secundarum, nec est aliqua res actu existens cum supponatur res futura in esse

24. Probatio negativa possibiliza- tis scientiæ conditiona- ræ.

Responde- tur ad 1. ar- gum adue- latorum, supra n. 2. explicando ex quo fop- lude petatur veritas pro- positionum conditiona- lium & con- tingentium.

Ad formam

25. Soluitur se- cundum.

Instantia.

Expungitur.

Tertium in respectu diuini intuitus, & eminentis cognitionis eius. Et potest hoc ad hominem confirmari contra eos, qui saltem post decretum conditionatum Dei concedunt cognosci hæc futura. nam, ut videantur à D. Thoma non discordare, simul docent cognoscere Deum illa ad modum præsentium, cum tamen diuinum decretum conditionatum non det veram existentiam rei futuræ, satis enim censetur, quod daret, illam si conditio impleteretur. Ita ergo nos dicimus, quod etiam absque tali decreto, & ante illud daret illam, si alia conditio impleteretur: nam illud licet non videatur in causa, videri potest in se propter eminentiam diuini intellectus.

esse tantum possibili. Est ergo habitudo quædam, quam res, prout est in causa habet ad seipsam, ut erit præsens suo tempore. Qui ordo licet secundum compositionem mentis nostræ sit aliquid rationis, in mente Dei est obiectiua præsentia, quam illud esse habet in æternitate, ratione cuius veritas illa per modum præsentis cognoscitur, quamuis in ordine ad nos determinetur futura secundum varias temporis differentias. Dicitur hæc quidem in futuris contingentibus absolutis locum habere, & necessaria esse, ut tanquam præsentia, salua contingentia, est non tanquam futura necessaria potius, quam & contingentia præsciantur: at verò futuris conditionatis non ita posse accommodari, quia in prioribus illa præsentia fundatur in existentia, quam res futura verè habebit in suo tempore, quod fundamentum in his conditionatis deest. Respondeo actualement existentiam aliquando futuram esse fundamentum veritatis absolutæ assertionis de futuro, eodemque modo seruata proportionem actualement existentiam, quæ ex ea hypothese esset futura, esse fundamentum veritatis conditionatæ assertionis, & ideo utramque veritatem posse cognosci ad modum præsentis, quia Deus ita non accipit scientiam à rebus, ut ab actuali existentia obiecti pendeat. Et reuera etiam in futuris absolutis res prius quam suo tempore, & ad extra producat, non habet in se existentiam, sed intuitus diuinus attingit illam ut præsentem absolute, ita ergo in conditionatis attingit rem futuram per modum præsentis. Unde illud discrimen valde materiale est auctores re-torquetur.

CAPVT VIII.

Quæ decreta conditionata, & libera Deo attribuentur, & in illis non posse contingentia sub conditione futura præsciri.

1. Status questionis explicandi in hoc capite.

IN superiori capite ostendimus posse in his futuris conditionatis esse determinatam veritatem, etiam ut obiciuntur intellectui diuino prius secundum rationem, quam diuina voluntas aliquod decretum liberum, & conditionatum habeat, quod satis est, ut præsentia talium futurorum Deo non negetur, ex quo sufficienter improbat sententia generaliter negans Deo huiusmodi præscientiam, imò, ut dixi, hæc est sola ratio à priori huius veritatis, quia si non ostendatur implicatio contradictionis, in tali scientia non est Deo neganda. Aliæ vero rationes, quæ addi possunt ex utilitate vel necessitate talis scientiæ desumptæ, vel ad perfectissimam Dei prouidentiam, præsertim circa prædicatorum electionem, & liberorum actuum bonorum prædefinitionem, vel circa peccati permissionem cum infallibili euentu, vel denique ad explicandam auxilium efficaciam præueniens, hæc, inquam

rationes late in lib. 2. de scientia futurorum tractatæ sunt, quod ideo nunc facere omittimus, & quia hæc vtilitas, vel necessitas huius scientiæ præcipue probanda est ex his, quæ postea in lib. 3. & 5. de gratia efficaci contra motionem physicè prædeterminantem, & de permissione peccati contra prædefinitionem ejus dicenda sunt. Quia verò contra nouam euasione[m] admittendi præscientiam horum futurorum sub conditione, ita tamen, ut decreta conditionata præcedant, in quibus fundetur, pauca in aliis locis diximus, visum est in hoc capite inquirere, an, & quatenus talia decreta Deo tribuenda sint, ut ex discursu ejus constet, sine fundamento illo confingi, quæ ad dictam scientiam fundandam inuenta sunt.

Primo igitur obseruare oportet, duobus modis posse in Deo supponi conditionale decretum. Primo, ut conditio ponatur ex parte ipsius voluntatis diuinæ, ita ut sensus non sit, Deum habere, vel habuisse tale decretum sed quod haberet illud si talis vel talis conditio poneretur. Quod duobus modis potest concipi, scilicet, vel ponendo ipsum conditionatum decretum pro antecedenti, seu subiecto in conditionali propositione, vel ponendo illud ex parte consequentis, seu prædicati. Exemplum facile poni potest in facto Tyrionum, ut decretum conditionale tale sit: Si Deus decreuisset ut in Tyro talia signa fierent, illi agerent poenitentiam: vel e contrariis, si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, Deus decreuisset illorum voluntatem ad consensum determinare. In neutro enim modo denunciandi tribuitur Deo in præsentia aliquod decretum, quod iam habeat, sed affirmatur, quod iam habuisset. Est tamen diuersitas consideranda inter illos duos modos. Nam cum decretum ponitur sub conditione ex parte subiecti, seu antecedentis, nullo modo attribuitur, vel affirmatur de Deo tale decretum, sed tantum affirmatur, quid ex illo sequeretur, si poneretur. Et hoc modo deferuere potest tale decretum sub conditione si positum ad cognitionem multarum conditionalium contingentium de voluntate creatæ, ut ex dictis facile patere potest, & statim magis explicabitur. Quando verò decretum ponitur ex parte prædicati, seu consequentis conditionalis pertinet ad sola decreta diuina, quatenus per modum futurorum secundum rationem cognosci possent, de quibus nunc nihil differere decreui, quia ad punctum de gratia, quod tendimus, non referunt.

Alio modo possunt decreta conditionata esse in Deo, ita ut conditio solum ponatur in obiecto, absolute actus verò, & actualis determinatio verè in Deo absolute, & de præsentia. Ut si intelligamus, Deum intra se statuisse hoc modo. Decerno, quod si virtutes, & signa fierent in Tyro, darem Tyriis auxilium internum prædeterminans, aut majus, vel specialius, quam ludæis sum daturus.

De possibilitate decreti conditionati ex parte obiecti.

Et de his decretis conditionatis circa ea, quæ nunquam futura sunt, aliqui putant esse impossibilia, quia neque in Deo possunt ponere mutationem, cum conditionalis nihil ponat in esse: impossibile autem videtur Deum habere decretum liberum, sine aliqua mutatione, vel in ipso, vel in obiecto volito, quia quando Deus habet decretum liberum, prius ratione intelligitur à nobis non volens, neque nolens, sed quasi indeterminatus, & in secundo significationis est volens per decretum suum: hoc autem intelligi non potest sine aliqua mutatione. Quod si hæc sententia vera esset, funditus rueret sententia penens præscientiam conditionatam in decreto conditionato

Sed